

Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği)

A Sociological Perspective Of The Social Reasons Of Juvenile Delinquency (The Case Of Antalya)

Adem ÖTER*

Öz:

Toplumsal bir olgu olarak çocuk suçluluğu Dünyada çok uzun yıllardır yaşanan ve her geçen gün sayısı gittikçe artan bir sorundur. Genel olarak 19. yüzyıla kadar suça karışan bireylere çocuk yetişkin ayrımı yapılmaksızın aynı ceza kanunlarının hükmü uygulanmıştır. 1899 yılında Chicago, Illinois’de Cook County Çocuk Mahkemesinin kurulmasıyla çocuk suçluluğuyla ilgili davalar bilimsel bir bakış açısıyla ele alınmaya başlanmıştır.

Ülkemizde çocuk suçluluğuyla ilgili ilk çalışmalar Cumhuriyetin ilanından sonraki yıllarda yapılmaya başlamıştır. Daha evvelki dönemlerde yeterli istatistiklerin ve konuya ilgi duyan bilim insanlarının bulunmaması nedeniyle çocuk suçluluğu suç sosyolojisi- psikolojisi ve ceza hukukunda geç yer bulmuştur.

Türkiye’de suçlu çocuklarla ilgili ilk araştırma 1931 yılında yapılmıştır. O zamandan günümüze çocuk suçluluğunun çözümüne yönelik nicel ve nitel araştırmalar sosyolojik, psikolojik ve hukuki boyutlarıyla geniş bir perspektiften ele alınmaya başlamıştır.

Adem ÖTER, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilimdalı Doktora Öğrencisi. Isparta/ Türkiye, ORCID ID: 0000-0001-5882-4828.

*Bu çalışmanın saha verileri Adem ÖTER tarafından Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilimdalında 2005 yılında yapılan “Çocuk Suçluluğun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği)” konulu yüksek lisans tezinden elde edilen verilerden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı da, ülkemizde yaşanan çocuk suçluluğu olgusunu ve bu olguya yol açan toplumsal nedenleri Antalya örneğinde araştırarak sosyolojik bağlamda anlamaktır. Araştırmanın saha verileri Temmuz-Aralık 2003 tarihleri arasında Antalya il merkezinde bulunan Antalya İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü'ne suç isnadıyla getirilen çocuklardan oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, Antalya'da suç isnadına karışan çocukların yarıya yakını (%41) iç göç sonucu fiziki çevre değişikliği yaşamış aile çocuklarıdır. Çocukların aile ve akrabalarında suçlu modeli sayısı azımsanmayacak miktardadır (%35). Görüşülenlerin %34'ü daha önce bir suç/suç isnadı davranışında bulunmuştur.

Kentleşmeyle birlikte artan insan sayısı ve çeşitlenen suçlara karşı suç sonrası değil suç öncesi uzun vadeli programlar yapılarak mücadele edilmelidir. Çünkü günümüzün en önemli sosyal problemlerinden birisi olan çocuk suçluluğu dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla büyüyen bir sorundur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Suçluluğu, Çocuk Şube Müdürlüğü, Aile, Göç, İşsizlik, Eğitim, Kentleşme.

Abstract :

As a social phenomenon, juvenile delinquency is a problem that has been experienced in the world for many years and its number is increasing day by day. Generally, until the 19th century, the same criminal laws were applied to the individuals who were involved in the crime without discriminating between children and adults. In 1899, with the establishment of the Cook County Juvenile Court in Chicago, Illinois, juvenile delinquency cases have been handled with a scientific perspective.

In our country, the first studies on juvenile delinquency started after the 1930s. In earlier times, he was late in the psychology of criminal justice and psychology and criminal law because of the lack of adequate statistics and the lack of scientists interested in the subject.

The first researches on child offenders have been made in Turkey in 1931. Since then, quantitative and qualitative researches on the solution of juvenile delinquency have begun to be addressed from a broad perspective with sociological, psychological and legal dimensions.

The aim of this study is to understand the phenomenon of juvenile delinquency in our country and the social causes leading to this phenomenon in Antalya in a sociological context. The research was conducted between July 7, 2003 and June 30, 2005 in the Children's Branch of the Antalya Provincial Security Directorate in Antalya. According to the data obtained from the study, almost half of the children (41%) who were involved in the crime in Antalya were the children of the family who experienced a physical environment change due to internal migration. The

number of offender models in the family and relatives of children is considerable (35%). 34% of the respondents had previously committed a crime / criminal offense.

With urbanization, the number of people increasing and diversified crimes should be tackled by long term programs before crime, not after the crime. Because juvenile delinquency, which is one of the most important social problems of today, is a rapidly growing problem in our country as well as in the world.

Keywords: Child, Juvenile Delinquency, Child Police Department, Family, Migration, Unemployment, Education, Urbanization.

Giriş:

Çocuk suçluluğu Dünyada çok uzun yıllardır yaşanan toplumsal bir olgu ve sorundur. 19. Yüzyıla kadar suça karışan bireylere çocuk yetişkin ayrımı yapılmaksızın aynı ceza kanunlarının hükmü uygulanmıştır. 1899 yılında Chicago, Illinois'de Cook County Çocuk Mahkemesinin kurulmasıyla çocuk suçluluğuyla ilgili davalar bilimsel bir bakış açısıyla ele alınmaya başlamıştır. Bu mahkemenin kurulmasında "Hull-House Yerleşimcileri ve Kadınlar Kulübü" önemli bir rol üstlenmiştir (Bradley, 2008).

Türkiye'de suçlu çocuklarla ilgili ilk araştırma 1931 yılında yapılmıştır. O zamandan günümüze çocuk suçluluğunun çözümüne yönelik nicel ve nitel araştırmalar sosyolojik, psikolojik ve hukuki boyutlarıyla geniş bir perspektiften ele alınmaya başlamıştır (Fişek, 2010).

Çocuk suçluluğunda sanayi devrimi sonrası artan hızlı sosyokültürel ve ekonomik değişimler etkili olmuştur. Günümüzde ise kitle iletişim ve ulaşım aygıtlarındaki hızlı gelişmenin etkisiyle toplumsal değişimler önceki dönemlere göre daha hızlı olmakta daha geniş alanları etkileyebilmektedir. Toplumsal değişmeye bağlı olarak geleneksel aile yapısı ve aile içi ilişkiler de değişime uğramaktadır. Çocukların aile hayatında meydana gelen değişimler onların akran grupları ve okulla olan ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir. Artık sosyalizasyon sürecinde etkin bir rol oynayan önceden belirli kurallara bağlı sosyal ilişkiler bozulmakta; yaşam tarzı çok çeşitlenmektedir.

Çocuğun sosyalizasyonunda ailenin etkisi giderek azalmaktadır. Çocuk akran gruplarında, okulda, boş zaman aktivitelerini değerlendirdiği mekânlarda ve kitle iletişim araçlarında (İnternet, TV, Gazete, Dergi) sosyalizasyonunu sürdürmektedir. Günümüzde okul çağına gelmiş çocuklarda ailelerinin sosyalleşme etkileri azalırken internet ve arkadaş çevresinin etkisi artmaktadır. Dolayısıyla çocuk dış faktörlerden daha çok etkilenecek sosyalleşmektedir.

Çocuğun sosyalizasyonunda etkili olan bu unsurlar gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde de etkilidir. Etkinin şiddeti içinde bulunulan ortam, ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterebilir. Bazen çocuklar ailelerindeki statülerine bağlı öğrendikleri rolleriyle aile dışı sosyalizasyon sürecinde öğrendikleri

arasında çatışmalar yaşayabilmektedir. Toplumsal yapının değişmesine etki eden hızlı nüfus artışı, evsizlik, yardım kurumlarının yetersizliği, yoksulluk, işsizlik, kentlerde artan gecekondulaşma, parçalanmış/ şiddetli aile içi çatışmaların yaşandığı aile sayılarının giderek artması, eğitim sistemindeki yetersizlikler çocuğun sosyalizasyonuna etki eden olumsuz unsurlardandır. İçinde yaşanan bu olumsuz çevre koşulları çocuğun suça yönelmesine etki etmektedir.

Günümüzde tüm çocukların, sosyal köken, yaşanan bölge ve cinsiyet ayrımı olmadan sapma davranışlarında bulunma riski gittikçe artmaktadır. Bu risk çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevreden ve sosyalizasyon sürecinde etkili olan sapma davranışı gösteren modellerin çokluğundan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çocukların olumsuz davranışlarda bulunma olasılığı giderek yükselmektedir.

Dünyanın birçok bölgesinde, 1990'lardan sonra çocuk suçluluğu oranı hızla artmıştır. Verilerine ulaşılan birçok bölgeden biri olan Batı Avrupa'da, tutuklanan çocukların oranı 1980'lerin ortası ve 1990'ların sonuna göre ortalama %50 artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde de dramatik bir artış söz konusudur; 1995 yılından bu yana çoğu Doğu Avrupa ülkesiyle ve bağımsızlığına kavuşan eski SSCB ülkelerinde çocuk suçluluğu düzeyi %30 daha fazla artmıştır (Salagaev, 2003: 189).

Suçla karışan bu çocukların çoğu alkol kullanıcısı, bir kısmı ise birden çok bağımlılık yaratan madde bağımlısıdır. Çocuk suçluluğuyla ilgili yapılan çalışmalar göstermektedir ki, 12-18 yaş arasındaki bu çocuklar aynı zamanda suçların mağdurudur (*victims*). Bu mağduriyetin bir tehdit olarak devam etmesi gençliğin sosyalizasyon sürecinde toplumun norm ve değerlerine uyum sürecini önemli düzeyde etkilemektedir. Suç verilerine göre, şiddet olaylarına maruz kalanların %80'den fazlasının mağduriyetini dile getirmediği polis kayıtlarından anlaşılmaktadır. Mağdurların durumlarını polise bildirmemeleri suçta siyah sayıları oluşturmaktadır (Demirtaş, 2001: 85). Oysa mağdurlar hakkında bilgiye ulaşılması suç ve suçlularla ilgili bilgiye ulaşılması anlamına gelir.

Almanya'da suçla ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre, soygun, gasp ve bedensel yaralanma suçlarını işleyen çocukların çoğunluğu kurbanlarıyla aynı yaş ve cinsiyettedir. Suç işleyen çocukların çoğunluğu gruplar halinde hareket eden erkeklerden oluşmaktadır (G.F.M.I. Report, 2001: 42).

Çocuk suçluluğuyla ilgili elde edilen verilere göre kurbanlar ile mağdurlar yaklaşık aynı yaş aralığındadır. Araştırmalar erkeklerin kadınlara göre daha çok kurban olarak seçildiğini ortaya koymaktadır. ABD'de her 1000 erkekten 105'i kurban olurken, kadınlarda ise bu oran 1000'de 80'dir. Erkekler kadınlara göre 2,5 kat daha ağır saldırıya maruz kalmaktadır. Yaşlılar ise genç kadın ve erkekler göre daha az mağdur olmaktadır. Kısaca suç grupları daha çok aynı yaş düzeyindeki kişileri kendilerine kurban olarak seçmektedir (Salagaev, 2003: 190).

Suçla karışma ihtimali yüksek olan çocuk ve gençler çoğunlukla zor şartlar altında yaşarlar. Bu zor şartlar ise çoğunlukla çocuktan kaynaklanmaz. Çocuğun ailesinde meydana gelen olumsuz koşullar, içinde yaşanan ve sapma davranışı-

nın sık gözlemlendiği sosyal çevre ve kitle iletişim aygıtlarının gelişmesiyle birlikte özellikle internetin oluşturduğu sanal sosyal çevre suça karışma riskini artırmaktadır. Diğer bir ifadeyle çocuk suçluluğunun artmasının en belirgin sebepleri; ailedeki alkolizm, yoksulluk, ailenin parçalanması, çocuk sayısının fazla olması, eşler ve çocuklar arasında çatışmanın çok ve şiddetli yaşanması, aile fertlerinin yaşamlarını sürdürmek için gerekli olan temel gereksinimlerini karşılayamaması ile sanal sosyal hayatın yaşandığı internet dünyasıdır. Kısaca suç işleme riski altındaki çocuklar yaşatlarına göre zor çevre koşullarında yaşamaktadır.

2. KAVRAMLAR VE TEORİLER

2.1. Kavramlar

2.1.1.Çocuk

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları sözleşmesine göre çocuk 18 yaşından küçük insana denir. Çocuk Hakları Sözleşmesine göre çocukluk "...sözleşmenin amaçları açısından belirli bir devletin yasaları uyarınca çocukluktan çıkış daha önceki yaşlarda gerçekleşmiş sayılmadığı sürece, çocukluk dönemi 18'inci yaş günü ile birlikte sona ermektedir" (UNICEF, 1998: 1).

Çocukluğun başlangıç ve bitiş zamanını her ülkenin kendi özel yasaları belirlemektedir. Örneğin: Arjantin hükümet yasalarına göre çocukluk rahme düşme anından başlar ve 18 yaşından gün almayla sona erer (UNICEF, 1998: 3,4). Ülkemizde çocuk; "...henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmaktadır (T.C.K. Kanun No: 5237 Madde 6).

2.1.2. Suç:

Suç, (*Crime, Delinquency*) toplum halinde yaşayan bireyler arasında bazılarının öteki bireylerle çatışması sonucu ortaya çıkan sapma davranışdır (Yavuzer, 1996: 27). İnsanlıkla beraber ortaya çıktığı kabul edilen suç; sosyolojik, psikolojik, biyolojik, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel kaynakları ile çok boyutlu ve genel bir kavramdır (Özsan, 1990: 37).

Suç ve suçluluğun farklı tanımları yapılmıştır. En sade ve kısa tanımı Amerikan Sosyoloji Derneğinin web sayfasında yer alan sözlüktedir. Buna göre suç " kanun tarafından yasaklanan davranış"tır (A.S.A., 2017). Seligman ve Johnson'a göre ise suçluluk; küçük ya da büyük bir grubun gelenek, görenek ve adetlerine karşı işlenmiş her türlü harekettir. Yani toplumsal birlik ve beraberliği bozmaya yönelik her tür davranışa denir. Lombroso'ya göre ise suç, doğum ve ölüm kadar doğaldır. "Bir davranış ya da eylem, belirli bir ülkenin ve dönemin adet, töre, gelenek ve düşünceleriyle çelişki halinde bulunduğu takdirde suç niteliği taşır" (Yavuzer, 1996: 27).

Ceza Hukuku'na göre suç, yasanın cezalandırdığı harekettir. Bu tanıma paralel olarak Paul Lutz, suçluyu şu şekilde tanımlar; “Ceza Yasası'na göre, suça neden olan bir kabahat işlemiş birey”. Hukuksal açıdan yalın olan bu tanım nitelik ve nicelik yönünden birbirinden farklı olguları kapsar. Örneğin, aç kalan ve yanında hiç parası olmayan bu nedenle yiyecek bir şeyler çalmak zorunda kalan suç işlemiş olurken, bir kişinin cep telefonunu zorla alıp daha sonra onu trenden atarak öldüren de suçludur (Yavuzer, 1996: 27). Ceza hukukuna göre iki örnekteki davranışı gösteren kişiler suç işlemiş olarak kabul edilse de, iki olay nitelik açısından birbirinden oldukça farklıdır.

Seligman ve Johnson'un tanımına benzer bir şekilde Jhering'de suçu “toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırılar” olarak tanımlar. Dönmezer'in belirttiğine göre Avrupa topluluğunda ahlaki duygulara zarar veren fiiller suç teşkil etmektedir (Dönmezer, 1994: 46).

Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi “suç” kavramı oldukça geniş çaplı olarak ele alınmaktadır. Suçun hukuksal, sosyolojik, psikolojik, ekonomik yönleri de bulunmaktadır. Suç, Ceza Hukukunca yapılan “*yasanın cezalandırdığı hareket*” tanımı ile yetinilemeyecek kadar çok boyutlu, karmaşık süreçler içinde oluşup gelişen bir sosyal bir olgudur.

2.1.3. Çocuk Suçluluğu

Çocuk suçluluğu; “*Bir çocuktaki anti-sosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek bir davranışa dönüşmesi*” olarak tanımlanmaktadır (Evrin,1970'den Aktaran: Akalın, 1999: 4). Batı ülkelerinde çocuk suçluluğu kavramı (*Juvenile Delinquency*) kanuna karşı gelmiş 18 yaşın altındaki çocukları kapsamaktadır (UNICEF, 1997:3). Örneğin ABD'de Georgia eyalet yasasına göre çocuk 17 yaşın altındaki her hangi bir kişidir. Yasaya göre genel olarak 13 yaşından küçük her hangi bir çocuk suç işlemekten suçlu bulunmaz. Ancak çocuk yasası reşit olmayanlarla ilgili iki tür cezayı kabul eder ve yargıçlar ona göre karar verir.

Birincisi; statü suçları, yetişkinler için suç kabul edilmeyen fakat yaş küçüklüğü sebebiyle çocuğun kaçması veya izinsiz okulu asması gibi davranışlardır ki bunlar yetişkinler tarafından yapıldığında suç teşkil edilmez.

İkincisi ise; çocuğun suçlu davranışlarda bulunması yani bir yetişkinin suç olarak yargılanacağı kanuna karşı gelinen davranışları yapmasıdır. Genellikle, Georgia'daki çocuk adalet sistemi, cezalandırma yerine rehabilitasyona büyük önem verir. Mahkeme tarafından bir çocuğun suçlu davranışı kanıtlandığında o “*suçlu*” olarak etiketlenir. Georgia yasalarına göre işlenen bazı suçlarda çocuk “Çocuk Mahkemelerinde” değil yetişkinler gibi üst mahkemede yargılanabilir. Çoğunlukla 13-17 yaş arasındaki bir çocuk tarafından işlenen cinayet, tecavüz veya silahlı soygun gibi ciddi suçlarda çocuk adalet sistemi atlanarak suçlu çocuk yüksek mahkemede yetişkin gibi yargılanabilir (F.C.L.C., 2017).

Türkiye’de “çocuk suçluluğu” kavramı, suçu işlediği sırada 18 yaşını doldurmamış kişiler için kullanılmaktadır (Demirbaş, 2001: 152). Çocuk suçluluğunu yetişkin suçluluğundan ayıran en önemli ölçüt her ülkenin kendi kanunlarına göre belirlediği yaş sınırıdır. Çocuk yaş sınırları 7-18 yaşları arasında değişmektedir. Aşağıdaki tabloda farklı ülkelerde uygulanan ceza ehliyeti yaş sınırları mevcuttur.

Tablo:1 Ülkelere Göre Ceza Sorumluluk Yaşı/Ceza Ehliyeti²

7	8	9	10	12	13	14	15	16	18
Bangladeş	Avustralya (Merkez Eyalet)	Etiyopya	Avustralya (Birçok Eyalet)	Fas	Benin	Almanya	Çek Cumhuriyeti	Arjantin	Belçika
Barbados	İskoçya (İngiltere)	Filipinler	Fiji	Honduras	Burkina Faso	Bulgaristan	Danimarka	Azerbaycan	Ekvador
Ghana	Saint Kitts	Irak	İngiltere (İskoçya Hariç)	Jamaika	Cezayir	Çin	Finlandiya	Belarus	Guatemala
Hong Kong	Sirilanka		Nepal	Kanada	Çad	Hırvatistan	İsveç	Bolivya	Kolombiya
İrlanda			Nikaragua	Kore	Fransa	İtalya	İzlanda	El Salvador	Kosta Rika (17)
Kıbrıs			Sierra Leone	Uganda	Gine	Japonya	Mısır	Endonezya	Meksika
Kuveyt			Yeni Zelanda		Madagaskar	Libya	Norveç	İspanya	Panama
Lübnan					Nijer	Macaristan	Peru	Küba	Peru
Miyanmar					Polonya	Mauritius	Sudan	Moğolistan	Uruguay
Namibya					Senegal	Paraguay		Portugal	
Nijerya					Togo	Romanya		Şili	
Pakistan					Tunus	Ruanda		Ukrayna	
Sudan						Rusya		Arjantin	
Suriye						Slovenya			
Tayland						Vietnam			
Tazmanya (Avustralya)						Yemen			
Ürdün									
Zimbabve									

Dünya ölçeğinde çocukların suça karışma yaşları içinde yaşadıkları ülkeye ve o ülkenin fiziki, sosyal ve ekonomik koşullarına göre farklılık göstermektedir. Amerikan Çocuk Suçları ve Çocuk Suçlarını Önleme Dairesi tarafından 2016 yılında hazırlanan verilere göre (OJJDP) ABD’de suça karışan çocuklarda en küçük yaş sınırı 6’dır. Bu vaka Kuzey Caroline’da olmuştur.¹ En büyük yaş sınırı ise 17’dir. Bu yaşta olan gençler arasında suça karışma sayısı çok fazladır. ABD’de bulunan 50 eyaletin 42’sinde 17 yaşındaki çocukların suça karıştıkları görülmektedir.²

Amerika Birleşik Devletlerinde 1990’ların sonuna doğru gelindiğinde çocukların işledikleri suç oranının 1980’li yıllardakinden oldukça fazla olduğu görülmüştür. Ekonomik krizlerin ve sosyal problemlerin baş gösterdiği dönemlerde gençler olumsuz koşullardan etkilenmiş ve suça daha çok karışmıştır (Shoemaker, 2009: 3).

¹ Office Of Juvenile Justice And Delinquency Prevention (OJJDP), https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/structure_process/qa04102.asp?qaDate=2016&text=no&maplink=link1 (Erişim:08.12.2017).

² Office Of Juvenile Justice And Delinquency Prevention (OJJDP), https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/structure_process/qa04102.asp?qaDate=2016&text=no&maplink=link2 (Erişim:08.12.2017).

Ülkemizde 5237 sayılı Türk Ceza Kanun 31. Maddesi birinci fıkrasına göre ülkemizde yaş küçüklüğü sebebiyle 12 yaşından küçük çocuklar suç işlese onların işledikleri bu suçtan cezai sorumluluğu bulunmamaktadır. “Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir”.

Yaş, olgunlaşma ve suç farkındalığıyla ilgili olarak TCK 31 Madde 2. fıkrasında detaylı bir ayırım yapılmıştır. O da çocuğun işlediği suçun hukukî anlam ve sonuçlarını algılamadaki durumudur.

Çocuğun işlediği suç küçük ve önemsiz olabilir. Çocuğun bu davranışı, içinde bulunduğu toplumsal yapıya uyumsuzluğunun bir göstergesidir. Önemsiz olan bu davranış daha sonra ciddi suçların habercisi olabilir. Bu nedenle, Çocuk Mahkemeleri Kanunu, Cumhuriyet Savcılığının kovuşturma yapılmasına yer olmayan durumlarda küçükler için tedbir uygulayabilmektedir (TCK, 2253).

Çocuk suçluluğu çok faktörlü bir toplumsal olgu olduğu için interdisipliner bir anlayışla hukuk, sosyoloji ve psikoloji bu olgu nedeniyle ortaya çıkan sorunların anlaşılacak çözüm üretilmesi veya sorunun en aza indirgenmesi hususunda farklı bakış açılarıyla ayrı ayrı ya da ortaklaşa çözüm önerileri geliştirmektedir.

2.1.3.1. Hukuksal açıdan çocuk suçluluğu “Ergin çağa gelmemiş kişilerin kanunlara karşı çıkmaları anlamına gelir” (Küntay, 1975:9 aktaran; Özkan, 1994:121,122). Türk hukuk sisteminde *suçlu çocuk* bir hukuk kuralını ihlal etmiş, 18 yaşından küçük kimse olarak tanımlanmaktadır. Bu kişiler hafifletilmiş cezalara çarptırılmaktadır.³ Türk Ceza Kanununun hafifletilmiş ceza yaş sınırı 0-18 yaş arasındadır. Bu grubun 0-11 yaş arasının ceza ehliyeti yoktur. 11-15 yaş arasındakilerin farik (ayıran, ayırt eden) ve mümeyyiz (iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayıran) olanların kısmi sorumlulukları vardır (Doğan, 1996:366,808). Farik ve mümeyyiz olmayanların sorumlulukları yoktur. 15-18 yaş grubunun farik ve mümeyyiz oldukları kabul edilmektedir. Dolayısıyla 15-18 yaş grubu kısmi sorumluluk altındadır (Uluğtekin, 63,64; aktaran, Özçeşmeci Ünal, 1999: 11).

Hukuksal açıdan çocuk suçluluğu, yetişkin olmayanlara verilen ceza olarak ele alınmaktadır. Kanunlara karşı çıkan yargılanır ancak kanunda suç olarak tanımlanmamış bir eylemde bulunan çocuğa herhangi bir yaptırım uygulanamaz. Hukukun temel amacı, toplumsal düzenin sağlanması ve korunmasıdır.

2.1.3.2. Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu; hukuksal açıdan olduğu gibi sınırlı bir çerçevede ele alınmaz; sosyal değerler, sosyal yapılar ve sosyal normlar açısından daha geniş boyutlarıyla irdelenir (Dönmezer, 1994: 342,343).

Bir toplumda sosyal olgular iki şekilde görülür; ‘normal’ ve ‘anormal /patolojik’. Normal herhangi bir toplumsal türü meydana getiren bireylerin hepsinde değilse

³ “2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, suç işlediği tarihte 15 yaşını tamamlamamış çocuklar hakkında uygulanmakta, buna karşın TCK. M. 55, suç işlediği sırada 18 yaşını tamamlamamış failer yönünden de yaş küçüklüğünü ceza yönünden bir indirim nedeni kabul etmektedir.” DEMİRBAŞ, a.g.e., s.151.

bile büyük bir çoğunluğunda bulunurken, anormal/patolojik ise herhangi bir türde istisnai olur, bunlar sınırlı bir azınlığa özgüdür (Kösemihal, 1971: 41-44). Fakat normal ve anormal her toplumda aynı şekilde tanımlanmamış; mutlak bir tanımı da henüz yapılmamıştır. Yani normal ve patolojik olarak kabul edilen davranışlar toplumdan topluma değiştiği gibi bir toplumda zaman içinde de değişebilir. Sosyolojik açıdan bir toplumda yaşanan olayın normal olup olmadığı, o olayın toplum içinde genel yaşanıp yaşanmadığına bağlıdır. Yaşanan olay genel ise normal, değilse patolojiktir. Suç bütün toplumlarda yaşanan bir olgudur.

Suç ve suçun işleniş şeklinde toplumdan topluma farklılıklar bulunabilir. Fakat her toplumda suç işleyenler muhakkak bulunur. Toplumsal gelişmeye bağlı olarak işlenen suçlar azalsaydı, gelişmiş toplumlarda suçun patolojik bir olay olması gerekirdi. Oysa suç istatistikleri modern toplumlarda suçun azalmak yerine gittikçe arttığını göstermektedir.

Suç geçmişten günümüze toplumsal hayatta sürekli var olan sosyal bir olgu olduğu için normaldir. Durkheim'e göre suç "sağlam bir toplumun tamamlayıcı öğelerinden biridir." Toplumlardan suçun kalkması imkânsızdır, o zaman suç toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçası olduğu için normaldir. Kösemihal'e göre "Her toplumda suç, duyguları inciten bir eylemdir". Bir toplumda suçun kalkması için o toplumda yaşayan bireylerin vicdanlarında suça karşı daha vicdanlı, daha titiz tepkiler geliştirilmesiyle mümkün olabilir. Fakat geliştirilen tepkilerin duygusal boyutlarındaki artış suçu önlemekten çok toplumsal düzenin bozulmasına da neden olabilir. Bu nedenle vicdanlarda gösterilen bu suç karşıtı tepkinin ölçülü olması şarttır (Kösemihal, 1971: 43-44).

Çocukların işlediği suçlar ile yetişkinlerin işledikleri arasında suç türü ve işleniş bakımından farklılıklar vardır. Çocuklar daha çok mala karşı suç işlemektedir. Çocuk suçları çoğunlukla yetişkin suçluların ki gibi organize ve sistemli değildir. Yetişkinler mafya türü örgütlü suçlar işlerken çocuklar en çok çete yapılanması olan suçlar işleyebilmektedir. Mafya çok geniş çaplı bazen uluslararası boyutta faaliyet gösteren örgütlenmelerken, çocuk çeteleri dar kapsamlı; etki alanı ise bir mahalle, bir semt ya da bir şehirle sınırlıdır. Suça karışan çocuklardan bazıları suça maruz kalan veya mağdur olanlardan oluşmaktadır. Suç mağduru bir çocuk sokakta yaşayabilmek için sokak kanunlarına uymak zorundadır. Bu kanunlarsa çoğunlukla hukuk kurallarıyla ters düşmektedir.

Çocuk suçluluğu çok nedenli bir olgudur. Bu nedenlerin en önemlileri; aile, akran grupları, okul, boş zaman aktiviteleri ve kitle iletişim araçlarıdır. Çocuk suçluluğu çoğunlukla kentlerde yaşayan geçiş ailelerinde görülen bir olgudur. Kentlerde görülen geçiş aileleri ne geleneksel kır ailesi ne de modern kent ailesidir. İkisinin arasında bir yerde duran bu ailelerde çoğunlukla rol, statü ve içinde yaşanan sosyo-ekonomik koşullardan kaynaklanan çatışmalar yaşanmaktadır.

Çocuğun sosyalizasyon sürecinde ilk sosyal birliktelik olan aile çocuğun gelişiminde etkili bir kurumdur. Burada belirli bir psikolojik, biyolojik ve sosyolojik olgunluğa gelen çocuk akran gruplarıyla tanışır ve orada sosyalizasyon sürecine

devam eder. Belirli bir yaşa gelen çocuk okul hayatına başlayarak sosyalizasyonunu sürdürür. Bu arada çocuk boş zaman aktivitelerinde ve kitle iletişim araçlarında da sosyalizasyona tabi olur. Çocuğun gündelik hayatını oluşturan bu sosyalizasyon ağında normal davranış kalıplarının olması onun patolojik davranışta bulunmamasını sağlar (Bal, 2004: 23-28).

Sosyolojinin çocuk suçluluğuna yaklaşımındaki amaç, çocuğu suça iten toplumsal nedenleri bulmaktır. Ayrıca çocukların suç işlemesini önlemek için çalışan devlet ve sivil toplum kuruluşlarına yön göstermek, suça karışan çocuğun tekrar aynı suçlu davranışı yapmaması için gerekli rehabilitasyon çalışmalarına yönelik projeler üreterek sorunun çözümüne yardımcı olmaktır. Kısaca sosyologlar çocuğu suça yönelten sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel nedenlerle ilgilenirler (Özkan, 1994: 22). Nedenleri farklı olmakla birlikte, suçta insan varlığı en önemli çekirdeği oluşturur. Bu çekirdek, insanın kişiliği; huyları, hayata bakışı, manevi değerleri ve dış etkilere cevap tarzından oluşur (Özsan, 1990: 36)

2.1.3.3. Psikolojik açıdan çocuk suçluluğu; psikolojik, psikiyatrik ve psiko analitik görüş açısından ele alınmaktadır. Psikolojik görüş, günümüze gelinceye kadar akıl bozukluğuyla suç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yapılan zekâ testleriyle suçluların zekâ dereceleri düşük insanlar oldukları ispat edilmeye çalışılmıştır. Psikiyatrik görüş, akıl hastalıklarını, psikozları, duygusal bozuklukları ve psikopatiyi suçun nedeni olarak görür (O'Brien & Yar, 2008: 41). Psikanalitik görüş açısından ise, id, ego, süper ego sistemi içinde id, kişiyi suça yöneltir. Suç işleyen çocukların davranışlarında id ağır basmaktadır.

Çocuğun kişiliğinin temellerinin atıldığı dönem, onun daha sonraki yaşamında sergileyeceği kişilik özelliklerinin kazanıldığı evredir. Bowlby, kişiliğin temellerinin atıldığı ilk beş yıl içinde anneden ayrı kalmanın çocukta suçlu kişilik yapısının gelişmesinde en önemli etken olduğunu öne sürer (Bowlby, 1953:65-67, aktaran, Özçemiş Ünal, 1999: 13).

Çocuğun kişilik gelişiminde bebeklikten ergenliğe kadar geçen süre oldukça önemlidir. Eğer ebeveynler yetenekleri elverdiği ölçüde bu dönemde çocuklara demokratik ana-baba tavrıyla yaklaşarak onların kendi kendilerini yönetmelerine izin vererek rehberlik ederlerse çocukları sağlıklı bir özgürlük duygusu geliştirecek ve kişilikleri olumlu yönde gelişecektir (Gardner & Gardiner, 1993: 294,295).

Haluk Yavuzer, psiko-sosyal açıdan çocuk suçluluğunu incelediği araştırmasında, deneklerde psikosomatik, psikiyatrik veya kişilik bozukluklarını tespit etmeye yarayan Cornell Index ve Eysenck Kişilik Envanterini uygulamıştır. Araştırma sonucunda suç işlemiş çocukların psiko-sosyal sorunlarının ağır bastığı ortaya çıkmıştır (Yavuzer, 1984: 81-116,148,149).

İngiltere de yapılan bir araştırmaya göre parçalanmış aile çocukları (Children from broken families) normal aile içinde yaşayan çocuklardan 5 kat daha fazla zihinsel sıkıntıya maruz kalmaktadırlar. İki ebeveynin olduğu bir aileye göre tek

ebevnli yani eksik bir aile çocuğu daha fazla duygusal stres ve anti sosyal davranış göstermektedir (Doughty, Daily Mail, 21.10.2008).

Çocuk suçluluğu, bir ülkede sadece hukukçuları, sosyal hizmet uzmanlarını, psikologları, sosyal-psikologları ve sosyologları ilgilendiren bir problem değildir. Çocuk bir ülkenin geleceği olduğu için toplumu meydana getiren tüm bireyleri, kurum ve kuruluşları ilgilendiren bir konudur. Eğer çocuk suç işlemeyi içselleştirir ve adeta bir suç makinesi haline gelirse çocuğu suçtan alıkoymak pek mümkün olmayabilir. Bugünün yankesicilik, hırsızlık yapan çocuğu gelecekte yetişkin, profesyonel suç makinesi olarak karşımıza çıkacaktır. Gelecekte yetişkin suçluluğunun azaltılması, devletin ve konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarının çocuk suçluluğunu önleme faaliyetlerini ortaklaşa sistemli bir şekilde organize etmeleriyle mümkün olabilir.

2.1.4. Sosyolojik Teoriler Bağlamında Sapkınlık ve Suç

Sosyolojik teoriler, suçluluğu bireyin içinde yaşadığı sosyal çevreye bağlı olarak sosyal yapılar, sosyal süreçler ve sosyal tepkiler açısından açıklamaktadır.

Bu konuda en öz çalışmayı ise Steven E. Barkan yapmıştır (Barkan, 2016: 215).

Sosyolojik Teoriler Bağlamında Sapkınlık ve Suçun Açıklamalı Özeti⁴

Ana Teoriler	İlgili Açıklama	Açıklamalı Özeti
İşlevselci	Durkheim'in görüşleri	Sapmanın çeşitli işlevleri vardır: a) normları açıklığa kavuşturur ve uyumluluğu artırır. b) Sapıklara karşı tepki gösteren insanlar arasındaki sosyal bağları güçlendirir c) Olumlu bir toplumsal değişmeye yol açabilir.
	Sosyal Çevre	Kentlerde bazı semtlerin belirli sosyal ve fiziksel özellikleri yüksek suç oranlarına katkıda bulunur. Bu karakteristik özellikler ise; yoksulluk, virane yerler, nüfus yoğunluğu ve nüfus dönüşümüdür.
	Gerilme Teorisi	Robert Merton'a göre, yoksullar arasındaki sapma, kültürün ekonomik başarı üzerindeki vurgusu ve meşru çalışma yöntemleriyle bu başarıyı elde edememe arasındaki boşluktan kaynaklanmaktadır. Richard Cloward ve Lloyd Ohlin'e göre, gayri meşru araçlara erişim durumundaki farklılık, gerginlik yaşayan bireylerin içinde bulunduğu sapkınlık tipini etkiler.
	Sapkın Altkültürler	Yoksulluk ve diğer topluluk koşulları, ergenlerin sapkın davranışları teşvik eden değerler kazandıkları belirli alt kültürlerle yol açmaktadır. Albert Cohen'e göre, okuldaki başarısızlık alt- sınıftan (statüden) öğrencileri suç sistemini teşvik eden ve suçluluğu ödüllendiren çetelere katılmaya yöneltmektedir. Walter Miller'a göre ise, suçluluğun odaklanma sorunları, beladan, sertlikten, zekâdan ve heyecandan haz alma duygusu sebep olmaktadır. Marvin Wolfgang ve Franco Ferracuti, şehir içi bölgelerde şiddet alt kültürünün, hakaretlere ve diğer sorunlara karşı şiddetle tepki verilmesini özendirildiğini savunmuştur.
	Sosyal Kontrol Teorisi	Travis Hirschi, suçluluğun aileler ve okullar gibi geleneksel toplumsal kurumlara olan zayıf bağlardan kaynaklandığını ifade etmiştir. Bu bağlara bağlanma, adanma, katılım ve inanç dahildir.
Çatışmacı		Güç sahibi insanlar, yasaları çıkarır ve yasal sistemi toplumun üstündeki konumlarını güvence altına almak ve güçsüzleri en altta tutmak için kullanırlar. Yoksullar ve azınlıkların, yoksulluk ve ırkları nedeniyle tutuklanma, hüküm giyme ve hapsedilme olasılığı daha yüksektir.
	Feminist Bakış	Kadınlara karşı eşitsizlik ve cinsiyetler arasındaki ilişki hakkındaki eski kafalı görüşlerin altında tecavüz, cinsel saldırı, yakın partner şiddeti ve kadınlara yönelik diğer suçlar yatmaktadır. Cinsel taciz birçok kız ve kadının uyuşturucuya, alkol kullanımına ve diğer anti sosyal davranışa yönelmesine neden olur. Toplumsal cinsiyet sosyalizasyonu, suç oranlarında toplumsal cinsiyet farklılıklarının önemli bir nedenidir.

⁴ Steven E. Barkan, Explaining Deviance, <http://open.lib.umn.edu/sociology/chapter/7-2-explaining-deviance/> (15.12.2017).

Ana Teoriler	İlgili Açıklama	Açıklamalı Özeti
Sembolik etkileşimcilik	Farklı İlişki Teorisi	Edwin H. Sutherland, çeşitli suçların nasıl işleneceğini bize öğreten yakın arkadaşlar ve aile üyeleri ile etkileşim kurulmasıyla suç davranışının ve ayrıca yasayı ihlal etmeyi haklı kılmak için benimsememiz gereken değerler, motifler ve rasyonalizasyon süreçlerinin öğrenildiğini ileri sürmüştür.
	Etiketleme Teorisi	Sapma, sapkın olarak etiketlenmeden kaynaklanır; görünüm, ırk ve sosyal sınıf gibi yasa dışı olmayan faktörler, etiketlemenin ne sıklıkta gerçekleştiğini etkiler.

2.2. Türkiye’de Çocuk Suçluluğunun Durumu

Türkiye’de çocuk suçluluğunun önlenmesiyle ilgili kolluk hizmeti gören iki önemli kurum vardır. Bunlardan birincisi; Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde 13.04.2001 tarihinde “Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği”, ikincisi ise Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde oluşturulan “Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri” kurulmuştur.

2012 yılında kadına ve çocuğa yönelik işlemlerin tek elden yürütülmesi, koordinasyonu ve gelişmelerin takibi maksadıyla, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü” kurulmuştur. 2017 yılı itibariyle 81 ilde il jandarma komutanlıkları bünyesinde “Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri” teşkil edilmiştir. İlçe ve Jandarma Karakol Komutanlıklarında ise “Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı” kadrolarında sahasında eğitimli personeller istihdam edilmeye başlanmıştır. Jandarma komutanlığı bu alanda ortaya çıkan iş ve işlemlerde özellikle kadın astsubay görevlendirmeye özen göstermektedir (Kömür & Güngör, 20017: 21).

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş amacı “korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermektен aciz, hakkında koruma, ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan, suça maruz kalan, suç işlediği şüphesi altında bulunan, kimliği tespit edilemeyen çocuklara yönelik olarak” polis tarafından ilgili hizmetleri sunmaktır (Madde:1).⁵

Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde oluşturulan Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü’nün kuruluş amacı ise “çocukların suçtan korun-

⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarih: 13.04.2001 Sayı: 24372

ması ve suç işlemlerinin önlenmesi, suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklar ile aile içi şiddet mağduru kadın ve çocuklarla ilgili işlemlerin daha etkin olarak yerine getirilmesi”dir.⁶

Oluşturulan her iki birime de konuyla ilgili eğitilmiş personeller görevlendirilmiştir. Çocuk şube müdürlükleri 11-17 yaş aralığında suç isnadıyla gelen/getirilen çocuklara yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü suç isnadıyla Çocuk Şube Müdürlüklerine getirilen çocukları Yaş (≤11, 12-14, 15-17), Cinsiyet (Kadın ve Erkek), İşlenen Suç Türüne (Mala karşı, Cana karşı, Aile düzenine karşı, Yasaya karşı, Ahlak kurallarına karşı vb.) göre ayrı ayrı istatistiksel veri hazırlayıp TÜİK’e ve ilgili kurum ve kuruluşlara göndermektedir.⁷

Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlükleri veya Bürolarının 2009-2013 yılı verilerine göre suça sürüklenen çocuk sayısı 2009-2013 yılları arasında %68,9 oranında artarken suça sürüklenen çocuklarda madde kullanımı 2009 - 2013 arasında %162 oranında artmıştır.

Tablo 1: Türkiye’de Yıllara Göre Çocukların Suç Davranışı:

Suça Karşıma Yılı	Suça Karışan Sayısı	ISNAT EDİLEN SUÇ TÜRÜ						Cinsel Suçlar
		Hırsızlık	Yaralama	Uyuşturucu Madde İle İlgili Suçlar	Mala Zarar Verme	Tehdit	5682 Sayılı Kanuna Muhalefet	
2013	115 439	%28,6	%36,9	%9,1	%3,7	%3,5		
2014	117 486	%25,96	%38,4	%7,5	%3,5	%3,7	%1,8	
2015	118245	%24,6	%36	%5,9	%3,5	%3,7	%4,4	
2016	108675	%23,1	%36,1	%5,5	%3,4	%3,3	%10	%3,5

Suç isnadıyla güvenlik birimlerine getirilen çocuklarda madde bağımlılığı azımsanmayacak orandadır. Suç isnadına karışan madde bağımlısı çocukların oranı 2014 yılında %39,1,⁸ 2015 yılında %36,0,⁹ 2016 yılında ise %33,2’dir.¹⁰ 2014-2016 yılları arasında suç isnadına karışan madde bağımlısı çocukların oranında kademeli bir düşüş görülmüştür.

3. Materyal Ve Yöntem:

Araştırmada nicel ve nitel araştırma tekniği birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma tekniği olarak yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan 35

⁶ Jandarma Genel Komutanlığı **Çocuk ve Kadın Kısım Âmirliklerinin Kuruluş Amacı ve Teşkilat Yapısı**, http://www.jandarma.gov.tr/asayis/Aile_Cocuk/yeni_sayfa_3.htm (Erişim:15.12.2017).

⁷ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr> (Erişim:15.12.2017).

⁸ TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 18525 Tarih: 04 Ağustos 2015 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18525> (Erişim: 11.12.2017).

⁹ TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 21544 Tarih: 02 Ağustos 2016 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21544>

¹⁰ TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 24680 Tarih: 01 Ağustos 2017 www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=24680 (Erişim: 11.12.2017).

soruluk görüşme formu hazırlanmış; bu form *Sorun Merkezli Görüşme* tekniğiyle uygulanmıştır (Mayring, 2000: 56). Araştırma, gözlem, medya haber analizleri ve literatür taramasıyla da desteklenmiştir. Görüşme esnasında öncelikle çocukların güveninin kazanılmasına çalışılmıştır. Bu bağlamda görüşmeyi kabul edenler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma zaman açısından Temmuz-Aralık 2003 tarihleri arasında aralıklı olarak elde edilen verileri; yer açısından Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nü, uygulanan katılımcılar açısından suç isnadına karışan çocukları kapsamaktadır.

Çalışmanın Amacı; çocuk suçluluğunu yaratan sosyo-ekonomik faktörleri ve bunların etki düzeyini Antalya Örneğinde anlamaktır. Bu bağlamda araştırma Antalya'da suç isnadına karışan çocukların suç işleme nedenleri ile suç işlemelerine ortam hazırlayan ailevi ve çevresel faktörleri çeşitli değişkenlere göre inceleyen açıklayıcı bir araştırmadır.

4. Bulgular Ve Tartışma

Görüşülenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

4.1.1. Görüşülenlerin Cinsiyeti:

Antalya Çocuk Şube Müdürlüğünde görüşülen 100 çocuktan %88'i erkek ve %12'si kızdır. Cinsiyete göre suç isnadına baktığımızda görüşülen çocuklarda erkekler çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu dağılım 2003 yılı toplamıyla da örtüşmektedir. Çocuk Şube kayıtlarına göre 2003 yılında (10cak-31 Aralık tarihleri arasında) erkekler kızlara oranla daha fazla suç isnadına karışmıştır. 1336 çocuğun 1240'ı erkek ve 96'sı kızdır. Ülke genelindeki cinsiyete göre suç dağılımına baktığımızda da erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla suça karıştığı görülmektedir (Bkz. TÜİK Haber Bültenleri Suç İstatistikleri). Hamit Hancı ve arkadaşlarının birlikte yaptıkları "Mala Yönelik Suçlar Açısından Çocuk Suçluluğu" araştırmasında erkeklerin oranı %94,9'dur (Hancı vd. 2001). Ülke genelinde de suç işlemiş erkek çocuklar kızlara göre bir hayli yüksek orandadır.¹¹ Toplumumuzun sosyal yapısı nedeniyle erkek çocuklar kız çocuklara göre aile içinde ve evleri dışında daha serbest davranışlar gösterebilmektedir. Böylece erkek çocuklar kızlara göre çeşitli akran gruplarına daha kolay katılıp anti-sosyal davranışlar gösterebilmektedir.

11 bkz. <http://www.adli-sicil.gov.tr/ISTATIST.HTM> --> (Erişim: 16.02.2005).

4.1.2. Görüşülenlerin Yaşı:

Görüşülenlerin Yaş Ortalaması 15,12'dir. Görüşülen çocuklar 7 yaşından (%) itibaren suç isnadına karışmaya başlamaktadır. Çocukların en fazla 14-17 yaş aralığında suç isnadına karıştıkları görülmektedir. Suçsuz olarak kabul edilen 11 yaş altında olanların oranı %5, ceza ehliyetinin tam olmadığı 11-15 yaş aralığında bulunan çocukların oranı %44, ceza ehliyetinin tam olduğu 16-18 yaş aralığında ise bu oran %51'e yükselmektedir.

Görüşülen çocukların yaş ortalaması 15,12'dir. Sedat Türkeri'nin çalışmasında yaş ortalaması 15,6, Meltem Canver Kozanoğlu'nun çalışmasında ise 16,48'dir (Türkeri, 1995: 77; Kozanoğlu, 2001: 65).

Türk Ceza Kanuna göre suç işlemiş çocuğun yargılanmasında iki husus göz önünde bulundurulur. Birincisi çocuğun yaşı ikincisi ise işlediği suçun niteliği ve farkındalığıdır.¹²

Tablo 1: Cinsiyete Göre Görüşülenlerin Yaşı

Görüşülenlerin Cinsiyeti	Görüşülenlerin Yaşı	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüze
Kadın	7	1	8,3	8,3
	9	1	8,3	16,7
	10	1	8,3	25
	11	1	8,3	33,3
	13	1	8,3	41,7
	15	3	25,0	66,7
	16	1	8,3	75,0
	17	3	25,0	100
	Toplam	12	100	
Erkek	8	1	1,1	1,1
	10	1	1,1	2,3
	11	2	2,3	4,5
	12	3	3,4	8
	13	7	8,0	15,9
	14	6	6,8	22,7
	15	21	23,9	46,6
	16	17	19,3	65,9
	17	28	31,8	97,7
	18	2	2,3	100
	Toplam	88	100	

¹² bkz. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 31. Madde 2. Fıkra

Cinsiyete göre görüşülenlerin yaş dağılımı benzerlikler göstermektedir. Kızlar suç isnadına erkeklerden daha erken yaşlarda karışmaya başlamaktadır. Gerek kızlar gerekse erkeklerde 15 yaş ve üzerinde bir yoğunlaşma görülmektedir. 15 ve 17 yaşlarındaki çocukların suç isnadına daha fazla karıştıkları görülmektedir.

4.1.3. Görüşülenlerin Eğitim Durumu:

Görüşülen çocukların öğrenim durumu oldukça düşüktür. Çocukların %13'ü okuma-yazma bilmemektedir. Görüşülen çocukların çoğunluğu (%54) eğitimin her hangi bir basamağında okulunu terk etmiştir. Bunların dağılımı; %25'i ilkököl terk, %19'u ortaokul terk, %10'u ise lise terktir. Eğitim çağında yer alan bu çocukların okula devam etme oranları oldukça düşüktür (%15). Çocukların eğitimlerini en azından ilköğretim seviyesinde tamamlamaları sağlanmalıdır.

Cinsiyete göre eğitim durumu ayırımında kızların erkeklere göre daha düşük eğitim seviyesinde oldukları görülmektedir. Kızların yarıya yakını okuryazar değildir. Erkeklerde bu oran daha düşüktür (%9,1). Kızların ve erkeklerin $\frac{1}{4}$ 'ü ilkökölü terk etmişlerdir(%25). Erkeklerde ortaokul ve liseyi terk edenlerin oranı %31,8'dir. Kızlarda ortaokul mezunu ve ortaokul'u terk eden bulunmamaktadır.

Görüşülen çocukların %54'ü her hangi bir eğitim kurumunu tamamlayamadan terk etmiştir (bkz.Tablo:4). Bunun nedeni ise önemli ölçüde ekonomik yetersizliklerdir (%41,2). Çocukların çoğunluğu okulu bırakma nedeni olarak kendisinin isteğine işaret etmiş olsa da (%52,9) bu isteğin arka planında, başta ekonomik yetersizlikler, ailenin yeterli desteğinin olmaması ve çocuğun yeterli derecede okula yönlendirilememesi yatabilir. Okul başarısızlığı da okulu bırakma nedenleri arasındadır (%4,7).

Çocukların kendi isteğiyle okumak istememeleri üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Çünkü çocuk konumu gereği akliselim bir karar alma konusunda değildir. Çocuk ailesine bağımlıdır. Ailesinin özel sorunları onun okumak istememesine etki etmiş olabilir.

Ailesinin ekonomik yetersizlikleri nedeniyle okulu bırakarak çalışmak zorunda kalan çocuk legal ya da illegal yollardan evine para götürmek ve ailesinin giderlerinin karşılanmasına katkı sağlamak zorunda kalmaktadır.

Ülkemizde kız çocuklarının eğitim seviyesi erkek çocuklara göre daha düşüktür. Kızların eğitim seviyesi bölgesel olarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde diğer bölgelere göre daha düşüktür. Son yıllarda kızların bu bölgelerde eğitime devam etmelerini sağlamak için devlet gerekli eğitim alt yapısını oluşturmaya başlamıştır. Devlet sivil toplum kuruluşlarının da desteğini alarak "haydi kızlar okula" kampanyasını başlatmıştır. Son yıllarda S.T.K'lar gönüllü eğitim faaliyetlerinde etkin bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bazı S.T.K'lar büyük şirketlerle ortak protokoller imzalayarak bu kampanyaya anaokulu, ilköğretim ve lise seviyelerinde katılmaktadırlar. Şirketler gelirlerinin belirli bir yüzdesini ya da

bazı ürünlerden elde edilecek gelirin yüzdesini bu S.T.K'lara okul kurmaları için kaynak sağlamaktadır.¹³

4.1.4. Görüşülenlerin Kendileri Dâhil Kardeş Sayısı:

Görüşülenlerin Ortalama Kardeş Sayısı 5,85'dir. Günümüzde çekirdek ailelerdeki çocuk sayısı 1-4 arasında değişmektedir. Görüşülen çocuklarda 5 ve daha yukarı kardeşi olanların oranı %63'tür. Görüşülenlerin ortalama kardeş sayısı 5,85'tir. Bir çocuğun 28 kardeşi vardır. Tek kardeş olanların oranı ise %1'dir.

Ailede çocuk sayısının fazla olması aile yaşamına bazı olumsuzluklar getirmektedir. Geleneksel kalabalık ailelerde aileye sadece baba tarafından getirilen sınırlı gelir, kalabalık ailenin ekonomik yönden sıkıntı çekmesine neden olmaktadır. Ailenin çok çocuğunun olması, çocukların kontrolünü güçleştirmektedir (İçli,1993: 351). Bu ailelerde çocuklar çoğunlukla ilgisiz ve sevgisiz büyümektedir. Çocukların çoğunda sevgi doyumu eksiktir. Çünkü kardeş sayısı arttıkça anne-babanın çocukları için ayırdığı zaman dilimi azalmakta bu durum çocukları olumsuz yönde etkilemektedir.

Ailelerin çok çocuk sahibi olmalarının nedeni çocuğun ekonomik ve psikolojik değerini ön plana çıkarmalarından kaynaklanabilir. Yani çocuğun ekonomik değeri, küçükken aileye çalışarak katkı sağlaması, psikolojik değeri ise yaşlılık güvenesi olarak görülmesidir (Sayın, 1990: 136).

4.1.5. Görüşülenlerin Doğum Yeri:

Görüşülen çocuklar arasında Antalya doğumluların oranı çoğunluktadır. Daha sonra Diyarbakır doğumlular gelmektedir. Doğum yerine göre dağılım; Antalya %22, Diyarbakır %16, Adana %10, Batman %8, İzmir %5, İstanbul %4, Eskişehir %3, Gaziantep %3, Mersin %3, Konya %3'tür.

Sevinç (Özen) Güçlü'nün Antalya'nın kentleşme süreciyle ilgili yapmış olduğu çalışmada Antalya ilçe ve köylerinde doğanların oranı %36,57'dir. Akdeniz Bölgesinde doğanların oranı toplam içinde %14,35'dir (Güçlü, 2002: 65).

Antalya coğrafi konumu gereği çevre illerden ve özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinden en fazla göç alan bir kenttir. Göç sonrası toplumsal uyum ve bütünleşmede zorluklar yaşayan bireylerde sapma davranışlar oluşabilmektedir. Antalya'da doğan çocukların çoğunun nüfusa kayıtlı olduğu yer göç veren (Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yer alan) illerdir (Güçlü, 2002: 48).

Çocukların yarısından fazlası bir yıldan fazla, yarıya yakını ise bir ay civarında Antalya'da bulunmaktadır. Görüşülen çocukların %51'i aile sevgi ve şefkatinden uzakta yaşamaktadır.

¹³ Bkz. TEV, Turkcell ve Danone firmalarının bu konudaki çalışmaları.

Bir aydan az süredir Antalya'da yaşayan çocukların; %25'i sokakta, %9'u akraba-
basının yanında, %2'si bekâr evinde, %2'si de dükkânda yaşamaktadır. Görüşülen-
lerin %38'i bir aydan az Antalya'da yaşamalarına rağmen haklarında suç isnadıyla
ilgili işlem yapılmıştır. Bir aydan fazla devlete ait bir kurumda yaşayanların oranı
%2'dir.

Bir yıldan fazla Antalya'da yaşayan çocukların; %49'u ailesinin yanında, %8'i
kurum ve sokakta, %3'ü de akraba yanında yaşamaktadır. Bu çocukların ¼'ü so-
kakta yaşamaktadır.

Kurum ve sokakta yaşayan çocuklar bazen sokakta bazen kurumda (umute-
vi) kalmaktadırlar. Umutevi'nde çocuklar serbestçe giriş ve çıkış yapmaktadırlar.
Kurumda kalma ve kurumdan ayrılma konusunda her hangi bir zorlama yoktur.
Kapıda bulunan polisler giriş çıkışları kontrol etmek için değil kurum içi nizamı
sağlamak için orada bulunmaktadır.

Çocuğun gelişimini sağlıklı bir şekilde sürdürüp tamamlayabilmesi için aile-
sinin yanında kalması gelişim psikolojisi açısından önemlidir. Görüşülen çocuk-
ların %51'i aile sevgisinden uzakta yaşamaktadır. Çocukların yaşadıkları yerlere
göre dağılım; ailesiyle %49, sokakta %23, akrabalarıyla %11, arkadaşlarıyla %9,
kurumda %8'dir.

Öter ve Akalın'ın yaptıkları araştırmada ailesiyle kalanların oranı %73 olarak
belirlenmiştir. Ailesinden ayrı yaşayanların oranı ise %27'dir. Ailesinden ayrı ya-
şayanların %13,5'i sokakta, %6,5'i akraba yanında, %3,5'i bakıcı yanında, %3,5'i ise
yetiştirme yurdunda kalmaktadır (Öter ve Akalın, 1993: 117).

Görüşülen çocukların %67'sinin anne-babası birlikte yaşarken, %17'sinin an-
ne-babası boşanma veya ayrı yaşamadan dolayı ayrı yaşamaktadır. Görüşülenlerin
%12'si ebeveynlerden birisinin, %1'i ise ikisinin ölmesi nedeniyle parçalanmış aile-
dir. Çocukların %3'ü ailesiyle ilgili soruya cevap vermemiştir.

Aile bir toplumun geleceğinin sigortasıdır. Ailenin dayanışma halindeki bü-
tünlüğü çocukların anne-baba sevgisiyle yetişmesinde çok önemlidir. Parçalanmış
aile çocuklarının suça karışma riski daha fazladır

Yusuf Savaşır'ın 1960-67 yıllarında yaptığı çalışmada suçlu çocuklarda A tipik¹⁴
aile etkisi %60 oranındadır (Savaşır, 1990: 28).¹⁵ Öter ve Akalın'ın yaptığı araştı-
rma ise suça karışan parçalanmış aile çocuklarının oranı ise %10'dur.¹⁶

Görüşülenlerin yarıya yakını (%41) daha önce sokakta çalışmıştır. Ailelerin
ekonomik yetersizlikleri nedeniyle çocuklar çalışmak zorunda kalmaktadır. So-

¹⁴ **Atipik:** Ana-babadan biri eksik veya bunların vekilleri ile tamamlanan aileler ile ana-babadan başka
kimselerin de bulunduğu kalabalık aileler atipik sayılır. İş koşulları nedeniyle eşlerden birinin aileden
uzaklaşması, kurumda ya da başka bir aile içinde de yetişme atipik aile olarak kabul edilir. Bkz. Savaşır,
a.g.e., s. 25.

¹⁵ Savaşır, a.g.e., s.28.

¹⁶ Öter ve Akalın, a.g.e., s.117.

kakta çalışan çocuk sokağın tehlikelerine karşı korumasız olmasında sapma davranışları gösterebilir.

Görüşülenlerin %87'si sokakta çalışmazken, %13'ü halen sokakta gelir getirici bir işte çalışmaya devam etmektedir.

Görüşülenlerin babalarının eğitim durumu annelerinkine göre daha yüksek olmakla birlikte yinede eğitim seviyeleri düşüktür. Annelerin %39,6'sı okuma yazma bilmezken, babaların %14,6'sı okuma yazma bilmemektedir. Çocukların babaları arasında az da olsa üniversite terk, üniversite mezunu bulunmaktadır. Annelerde eğitimin bu seviyesinde kimse bulunmamaktadır.

Görüşülenlerin babalarının meslek durumu -eğitim seviyesinde olduğu gibi-annelere göre daha iyi olmakla birlikte çoğunluğu vasıflı bir iş gücü değildir. Eğitim seviyeleri ve meslek arasında paralellik vardır. Babaların mesleklerinde vasıflı iş gücü¹⁷ sahibi olanların oranı yaklaşık %45, vasıfsız iş gücü sahibi olanların oranı ise yaklaşık %55'dir.

4.2. Göç ve Suç:

Görüşülenlerin ailelerinin %41'i başka bir ilden Antalya'ya göç ederken %59'u göç etmemiştir. **İç göçlerin çocuk suçluluğuna etkisiyle ilgili olarak** Hamit Hancı ve arkadaşları **İzmir'de** 1991-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan 3327 çocuğun karar kartonlarını incelemek suretiyle bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada çocukların nüfusa kayıtlı oldukları ya da doğdukları illeri belirlemişlerdir. Buna göre, suç işlediği iddia edilen çocukların %35,5'i İzmir nüfusuna kayıtlıdır. Bunu sırasıyla Mardin, Erzurum, Kars, Ağrı, Manisa ve Diyarbakır illeri izlemektedir. Olguların %43,2'si Ege bölgesindedir. Bunu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri takip etmektedir (Hancı, vd.1996: 173,183). Güçlü'nün yaptığı çalışmada Antalya'ya geliş yerlerine göre dağılım; Antalya merkez, ilçe ve köyleri %46,75'ken %50,48'i Antalya ya kent dışından gelmiştir (Güçlü, 2002: 70).

Antalya, sınır komşusu olduğu illerden daha çok göç almaktadır. Güney Doğu Anadolu Bölgesinden göç veren illerden Batman ve Diyarbakır'dan göç eden ailelerin çocuklarının suç isnadına daha çok karıştıkları görülmektedir. Suç isnadıyla Çocuk Şubeye gelen çocuklar arasında ailesi Isparta'dan göç etmiş olanlar yer almazken Konya ve Burdur'dan göç edenler bulunmaktadır. Ailelerin göç ettikleri illere göre dağılım; Batman %26.8, Diyarbakır %12.2, Eskişehir %7.3, Adana %4.9, Ankara %4.9, Gaziantep %4.9, İstanbul %4.9, Kayseri %4.9, Konya %4.9, Mardin %4.9, Burdur %2.4'tür.

¹⁷ Vasıflı Emek/Nitelikli İşgücü (Skilled Labour) Özel nitelikler taşıyan işgücü. Belirli bir öğrenim, bilgilendirme ve beceri kazanma sürecinden geçmiş, teknik bilgi ve tecrübeye sahip işçinin sağladığı emek. Vasıfsız Emek/Niteliksiz İşgücü (Unskilled Labour) Her hangi bir teknik beceri eğitim ve öğrenime ihtiyaç göstermeyen, kol gücüne dayalı emeğe denir. Ömer Demir & Mustafa Acar, **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.231.

Görüşülenlerin ailelerinin %42,7'si gecekonduda, %31,3'ü apartman dairesinde, %26'sı müstakil evde oturmaktadır. Araştırma sırasında görüştüğümüz çocuklardan elde ettiğimiz bilgilere göre müstakil evler daha çok kentin merkezinden uzak yerler ile kasaba ve köylerdeki konutlardır.

Akalin'ın yapmış olduğu çalışma da ise tutuklu çocukların aileleri en fazla; apartman (%58,2), gecekonduda (%29,6), köy evi (%10,2), müstakil ev (%2) de oturmaktadır (Akalin, 1999: 67).

4.3. Aile İçi İlişki ve İletişim:

Çocukların yetişkin olduklarında başkalarıyla iletişim güçlüğü yaşamamaları için çocukluk dönemlerinde anne-babalarıyla rahat iletişim kurmuş olmaları gerekmektedir. Rahat bir iletişim kuran çocuk kendisini daha iyi ifade edebilir. Örneklem grubumuzdaki çocukların çok azı (%15,3) hem anne hem de babalarıyla iyi iletişim kurabilmektedir. Çocukların başarılı sosyal ilişkiler kurabilmeleriyle anne ve babalarıyla dengeli ilişkiler içinde olmaları arasında yakından ilişki vardır. Görüşülenlerin anne-babalarıyla iletişim kurma durumu; %71,8'i anneye, %10,6'sı babayla, %15,3'ü anne-babayla, %2,4'ü kardeşlerle iyi iletişim kurabilmektedir. Görüşülenlerin %15'i bu soruya cevap vermemiştir.

Görüşülenlerin %70'i annesini, %11,1'i babasını, %17,8'i anne-babasını, %1,1'i diğer aile fertlerini sevmektedir. Görüşülenlerin %10'u bu soruya cevap vermemiştir.

Çocukların anne-babalarını sevmeleriyle onlarla iletişim kurmaları tutarlılık içindedir. İletişim kurma ve sevgi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.4. Görüşülenlerin Kendine Zarar Verme Durumu:

Görüşülen çocuklar arasında kendisine zarar verenler bulunmaktadır. Bu zarar verme çoğunlukla kendini jiletleme (çocukların ifadesiyle; façalama/darama) şeklindedir. Kendini jiletleyenlerin çoğu bu eylemi bilinçleri yerindeyken yapmaktadır. Çoğunlukla bağımlılık yapan maddenin etkisindeyken, ya da depresif oldukları bir anda kendilerine zarar vermektedirler. Görüşülenlerde kendisini jiletleyenler, %30, jiletlemeyenler %70'dir.

4.5. Görüşülenlerin ve Sosyal Çevresinin Suçla İlişkisi:

4.5.1. Görüşülenlerin Yakın Akrabalarında Suç İşleme Durumu:

Görüşülen çocukların %36,1'inin yakın akrabalarında bir suç işleyen model vardır, %12,4'ü ise yakın akrabalarında suç işleyen olup olmadığını bilmemektedir. Bunların içinde suç işleyenlerin olabileceği düşünülürse yakın akrabalarda suç işleyen model bulunma oranı görüşülenlerin yarısına yaklaşacaktır.

Özçesmeci Ünal'ın yaptığı çalışmada ise ailede ve yakın akrabalarda suçlu dağılımı %12'dir (Özçesmeci Ünal, 1999: 64).

Öter ve Akalın'ın yaptığı çalışmada ise görüşülen çocuklara sorulan "aile ve iletişim halinde buldukları yakın akraba çevresinde suç işlemiş olan var mıydı?" sorusuna evet diyenlerin oranı %44'dür (Öter ve Akalın, 1993: 118).

Gürsel'in çalışmasında ise hükümlü çocukların %3,8'inin ailesinde tutuklu, %30,5'inin ailesinde ise hükümlü bulunmaktadır (Gürsel,1997: 97).

4.5.2. Görüşülenlerin Kriminal Özellikleri:

Görüşülenlerin %34'ü önceden suç işlemiştir. Suç tekrarı kaygı verici düzeydedir. Örneğin 2002 yılında bir çocuk 8 defa suç isnadıyla Çocuk Şubeye gelmiştir. Suç isnatlarının 7'si hırsızlık, birisi ise olay çıkarmaktır. Bu çocuğun babası çalıştığı inşaatın demirini çalıp satmaktan tevkif edilmiş. Çocuğun ailesi Van'dan Antalya'ya göç etmiş.

Görüşülenler daha önce de şimdi işledikleri suç türüyle paralel suçlar işlemişlerdir. Mala karşı işlenen suçlar çoğunluktadır. Türlerine göre işlenen suçlar en çok mala karşı (%76,5), şahsa karşı (%14,7), kamu düzenine karşıdır (%8,8). Çocukların büyük çoğunluğu küçük yaşta ekonomik zorluklara bağlı olarak suça karışmaktadır.

Görüşülenlerin çoğunluğu mala yönelik suçlara karışmıştır (%67). En fazla işlenen diğer suçlar ise şahsa karşı (%22), kamu düzenine karşı (%10) ve trafik kazasıdır (%1).

Görüşülenlerin %69'u suçu tek başına, %31'i ise arkadaşlarıyla birlikte işlemiştir. Suç isnadına arkadaşlarıyla karışanlar çoğunlukla 2-3 kişiden oluşmaktadır.

Akalın'ın yaptığı çalışmada ise tutuklu çocukların %70,7'si suçu birden fazla kişiyle işlemiştir. Bunların çoğunluğunu da 2-3 kişilik arkadaş grubu oluşturmuştur (Akalın, 1999: 80). Gürsel'in çalışmasında ise hüküm giyen çocukların %55,6'sı suçu işlerken yanlarında arkadaşlarının bulunduğunu ifade etmişlerdir (Gürsel 1997: 99).

4.6. Bağımlılık Yapan Madde Kullanma Durumu:

Görüşülenlerin %28'i bağımlılık yapan madde kullanırken %72'si kullanmamaktadır. Görüşülenlerden sadece bir kişi bağımlılık yaratan madde kullanmayı bırakmıştır.

Gürsel'in çalışmasında ise hükümlü çocukların %52,3'ü içki içerken, uyuşturucu kullananların oranı ise %37,1'dir (Gürsel, 1997: 101).

Sonuç Ve Öneriler:

Çocuk suçluluğu çok nedenli toplumsal bir sorundur. Bunlardan ilki ve en önemlisi aile kurumunun her geçen gün kurumsal özelliklerinden bir şeyler kaybetmesi nedeniyle anne-babanın çocuklarına kaybolmuş çevresini oluşturmaktadır. Çocuk okulda yanlış arkadaş çevresi içinde bulunduğu zaman kurum önceden belirlenmiş doğru davranış değişikliği yerine suçlu davranışın öğrenildiği yerler olacak ve eğitim kurumları topluma karşı olan sorumluluğunu yerine getiremediğinden işlevselliğini de yitirecektir. Daha sonra çocuk okulu terk ederek eğitimini eksik bırakmaktadır.

Üçüncüsü ise iç göçtür. Görüşülen çocukların ailesinin yarıya yakını (%41) göç etmiş aileye mensuptur. Ülkemizde göçün olumsuz yönleri üzerine çok fazla araştırma yapılmamıştır. Bu konuda ciddi bir devlet politikası da bulunmamaktadır. Antalya en fazla göç alan illerimizdendir. Kent doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden sürekli göç almaktadır. Alt yapısı olmadan alınan bu göçler gece kondu mahallelerini ortaya çıkarmıştır. Gece kondu ne göçülen yerin özelliğini ne de kentin özelliğini göstermektedir. Bu nedenle çocuk içinde bulunduğu çevreye bağlı bir sosyal çatışma yaşayarak suç davranışında bulunmaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü'ne en fazla Antalya dışından gelen ya da ailesi Antalya'ya göç etmiş ailelerin çocukları getirilmektedir. Antalyalı olanların sayısı oldukça azdır.

Öneriler :

Çocuk suçluluğu genellikle yanlış bir şekilde kişisel olgu olarak ele alınmakta ve olayın toplumsal yönlerine yeterince değinilmemektedir. Oysa bazı çocuklar suç sayılabilecek aktiviteleri ya bir grubun içerisindeyken ya da en azından bunu bir grubun standardına uymak amacıyla işleyebilmektedir. Çocuk suçlarını önleme çalışmalarında başarı, suçluların bireysel değil grup davranışlarıyla ilişkili olarak düşünülmesine bağlıdır. Çocuk suçluluğunu önlemede yurt dışından ithal projelerle çalışmakla başarıya ulaşılamaz. Bir ülkede başarıyla çalışan bir program bir başka ülkede sosyo-kültürel farklılıktan dolayı yetersiz kalabilir.

Çocuk suçlarının önlenmesinde birincil ve ikincil sosyalizasyon ortamlarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Çocuk merkezli suç önleme programlarının oluşturulması için kamu yatırımı yapılmalı, sivil toplum kuruluşlarının desteği alınmalıdır. Yetersiz programların sorunu çözmeyeceği, sadece, emek, para ve zaman israfına neden olacağı unutulmamalıdır.

Çocuk suçluluğunun önlenmesiyle ilgili olarak aşağıda belirtilen 6 maddeyle ilgili çalışmalar yapılarak kalıcı ve önleyici sosyal politikalar geliştirilebilir:

Suçun önlenmesi hususunda özellikle üniversitelerde, tıpkı ABD başta olmak üzere diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde yetkin akademik kadrosu olan üniversitelerde, Sosyoloji Bölümleri içerisinde Sosyoloji ve Kriminoloji Ana-

bilimdalları (Department Of Sociology And Criminology) kurulmalıdır.¹⁸

Çocuklar arasında mala yönelik suçlar şiddet içerikli olarak artarak devam etmektedir. Çocuğun sosyalizasyonunda aile kadar önemli bir yere sahip olan başta internet olmak üzere kitle iletişim araçlarında şiddet özendirilmemelidir. İlgili kurum ve kuruluşlar internetin sosyo-kültürel yapımızda meydana getireceği telafisi zor kültürel değişme ve yozlaşma oluşmasına fırsat vermemelidir.

Madde bağımlısı çocukların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu çocuklar için “Topluma kazandırma programları” uygulanmalıdır. Fakat öncelikle çocukların ve yetişkinlerin bağımlılık yapan maddeyi kolay temin edebilirlikleri ortadan kaldırılmalıdır.

İç göçün nedenleri bütün boyutlarıyla objektif olarak araştırılarak göçe neden olan koşullar iyileştirilmeli; böylece büyük şehirlerin sürekli göç alması yavaşlatılmalıdır.

Sorunun çözümünde önleyici politikalar uygulanmalıdır. Bunun için Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüklerinde, Jandarma Genel Komutanlığı Çocuk ve Kadın Hizmetlerinde ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile bağlı bulunan İl Müdürlüklerinde çalışan deneyimli personellerin görüş ve önerilerinden yararlanılarak gerçekçi projeler üretilmelidir.

Kurumlar arası işbirliği sağlanmalı, ortak projeler aracılığı ile soruna kapsamlı ve kalıcı çözümler aranmalıdır.

¹⁸ Bkz: <http://sociology.la.psu.edu/people> , <http://www1.villanova.edu/villanova/artsci/sociology.html> , <https://www.du.edu/ahss/sociology/> , <http://sites.jcu.edu/sociology/> , (Erişim: 15.12.2017)

Kaynakça:

Kitap, Dergi ve Makaleler:

Amerikan Sosyoloji Derneği Sözlüğü, <http://www.asanet.org/sites/default/files/savvy/introsociology/Documents/Glossary.html> (Erişim: 07.12.2017)

BAL, Hüseyin, (2004). Çocuk Suçluluğu, Isparta: Fakülte Kitabevi.

BARKAN, Steven E., (2016), **Sociology: Understanding and Changing the Social World**, USA: University Of Minnesota Libraries Publishing Edition.

BRADLEY, Kate, (2008), “Juvenile delinquency and the evolution of the British juvenile courts, c.1900-1950”, <https://www.history.ac.uk/ihr/Focus/welfare/articles/bradleyk.html>

BORTNER, M. A. (1988), **Delinquency and Justice: An Age Of Crisis**, USA: McGraw-Hill Book Company.

DEMİR, Ömer & Acar, Mustafa (1997), **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Ankara: Vadi Yayınları

Demirbaş, Timur (2001), **Kriminoloji**, Ankara: Seçkin Kitabevi.

Doğan, D. Mehmet (1996), **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul: İz Yayıncılık.

DOUGHTY, Steve, (21.10.2008), “Broken home children are ‘five times more likely to suffer mental troubles”

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1079510/Children-broken-homes-times-likely-suffer-mental-troubles-says-Government-study.html> (13.12.2017)

DÖNMEZER, Sulhi, (1994), **Kriminoloji** (8. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayımları.

Federal Criminal Law Center,

<https://federalcriminallawcenter.com/crimes/juvenile-crimes/> (08.12.2017).

FİŞEK A.Gürhan, (2010), Türkiye’de Çocuk Suçluluğunda Öncü Çalışmalar (1930-1954), <https://gurhan.fisek.net/turkiyede-cocuk-suclulugunda-oncu-calismalar-1930-1954/> (26.09.2018)

GLICK, Leonard, (2005), **Cirminology**, USA: Allyn & Bacon.

GÜÇLÜ, Sevinç (ÖZEN), (2002), **Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci**, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

HANCI, İ. Hamit, AKTAŞ, Ekin Ö., AKÇİÇEK, Eren (1996), “İç Göçlerin Çocuk Suçluluğuna Etkisi”, **Eğitim Dergisi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını Sayı: 1, Sayfa: 173-183.

https://www.kriminoloji.com/%C4%B0c_goclerin_cocuk_sucluluguna_etkisi-HH-EA-EA.htm (13.12.2017)

HANCI, İ.Hamit, KENDİ, Özer, BEYDAĞ, Z.Tıraş, (2001), “Mala Yönelik Suçlar Açısından Çocuk Suçluluğu” **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:2, http://www.izmirbarosu.org.tr/dergi/2001_sayi02_06.htm -->, (01.09.2004).

İÇLİ, Tülin Günşen (1993), **Türkiye’de Suçlular Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri**, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını- Sayı:71.

KANER, Sema (1992), “Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt:25, Sayı:2.

KÖMÜR, Esra & GÜNGÖR, Ali, Editörler, (2017), **Türkiye’de Çocuklara Yönelik Koruyucu ve Önleyici Politikaları Değerlendirme Çalıştayı Raporu**, Ankara, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Yayın No.10.

KÖSEMİHAL, Nurettin Şazi (1971), **Durkheim Sosyolojisi**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

MARSHALL, Gorden (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, Çevirenler: O. Akınhay, D. Kömürçü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

MERTON, Robert K. (1938), “Social Structure and Anomie” - **American Sociological Review**, Vol. 3, No. 5 October, pp. 672-682. USA.

O’BRIEN, Martin & YAR, Majid (2008), **Criminology**, USA and Canada: Routledge.

ÖTER, Gülay ve AKALIN, Nejat (1993), “Paşakapısı Cezaevi’ndeki Tutuklu Çocukların Psiko-Sosyal, Sosyokültürel, Ekonomik ve Kriminolojik Özellikleri” **M.Ü. Hukuk Fakültesi 10. Yılı Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu Bildirileri Kitabı**, İstanbul.

ÖZSAN, Muharrem (1990), “Çocuk Suçlarında Aile ve Anne-Baba İlişkilerinin Rolü”, **Aile Yazıları Birey, Kişilik ve Toplum**, Cilt:3, Derleyenler: Beylü DİKEÇLİGİL ve Ahmet ÇİĞDEM, Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

SARAN, Nephana (1968), **İstanbul Şehrinde Polisle İlgisi Olan Onsekiz Yaşından Küçük Çocukların Sosyo-Kültürel Özellikleri Hakkında Bir Araştırma**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:1362.

SAVAŞIR, Yusuf (1990), “Suçlu Çocuklarda Atipik Aile Fatörü” **Aile Yazıları Birey, Kişilik ve Toplum**, Cilt:3, Derleyenler: Beylü DİKEÇLİGİL ve A., ÇİĞDEM, Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

SAYIN, Önal (1990), **Aile Sosyolojisi**, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:57.

SHOEMAKER, Donald J. (2009), **Theories of Delinquency** (6.Edition), New York USA: Oxford University Press.

SOKULLU AKINCI, Füsün (1999), **Kriminoloji**, İstanbul : Beta Yayınları.

UNICEF, International Child Development Centre, **Juvenile Justice**, Florence, İTALY, Nov 1, 1997.

<https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest3e.pdf> (Erişim:08.12.2017).

Yavuzer, Haluk (1996), **Çocuk ve Suç** (8.Baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tezler:

AKALIN, Nejat (1999), **Suçta İtilmiş Çocukların Adli Tıp Açısından İncelenmesi ve Cezaevinde Bulunan Suçta İtilmiş Çocukların Deskriptif Olarak İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

ATTAR, Handan (1992), **Suçlu Çocukları Yeniden Eğiten Kurumların Yönetimi**. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Canver Kozanoğlu, M. M. (2001), **İsrahevindeki Hükmümlü Çocuklarda Kişisel ve Sosyal Uyum (İsrahevinin Etkilerinin Araştırılması)**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

GÜRSEL, (Özsöz) Canan (1997), **13-19 Yaş Grubunda Suça Eğiliminin Araştırılması** (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özçeşmeci Ünal, Hafize (1999), **Ailesi Göç Etmiş Tutuklu Çocukların Uyumsal Davranış Özelliklerinin İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

ÖZKAN, Ömer (1994), **Hukuki ve Sosyolojik Açısından Ülkemizde Çocuk ve Çocuk Suçluluğu**. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TÜRKERİ, Sedat (1995), **Çocuk İslahevleri ve Çocuk Cezaevlerindeki Çocukların Suç İşleme Nedenleri Açısından İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kanun, Yönetmelik, Sözleşme ve Raporlar:

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (Erişim: 06.12.2017)

2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

<http://www.hukuki.net/kanun/2253.15.text.asp> (Erişim: 08.12.2017)

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_diger/emniyetgenelmudurlugu.pdf (Erişim: 08.12.2017)

Germany, Federal Ministry of the Interior and Federal Ministry of Justice, *First Periodical Report on Crime and Crime Control in Germany*, 2001.

http://www.uni-konstanz.de/rtf/ki/Download_Abridged_Version.pdf (Erişim: 06.12.2017)

Georgia in USA; *Federal Juvenile Crimes*; <https://federalcriminallawcenter.com/crimes/juvenile-crimes/> (Erişim:08.12.2017)

SALAGAEV, A. (2004) "Juvenile Delinquency", *World Youth Report 2003*, United Nations publication - Sales No. E.03.IV.7, USA.

UNICEF, (1998) **Çocuk Haklarına Dair Sözleşme**, Ankara: Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş.

Extended Abstract:

Juvenile delinquency is a social phenomenon that has been experienced for many years and has been deepening day by day in the world. Generally, until the 19th century, the same criminal laws were applied to the individuals who were involved in the crime without discriminating between children and adults. In 1899, with the establishment of the Cook County Juvenile Court in Chicago, Illinois, juvenile delinquency cases have been handled with a scientific perspective.

According to the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), the person under the age 18, is child. The beginning and ending time of childhood is determined according to the specific laws of each country.

Crime and Delinquency have been defined in different ways. The most simple and brief definition is in the dictionary on the website of the American Sociological Association. Accordingly, the crime is “the behavior prohibited by law”.

In our country, the first studies on juvenile delinquency began to take place in the years following the declaration of the Republic. Juvenile delinquency has long since been found in criminal sociology, criminal psychology and criminal law, due to the lack of adequate statistics and the lack of scientists interested in the subject.

The first research on delinquent children in Turkey was conducted in 1931. Since then, quantitative and qualitative researches on the solution of juvenile delinquency have begun to be addressed from a broad perspective with sociological, psychological and legal dimensions.

The rapid sociocultural and economic changes have been effective on juvenile delinquency after the industrial revolution. Today, due to the rapid development of mass communication and media devices, social changes could be faster than previous periods and may affect larger areas. Depending on social change, traditional family structure and inter-family relations are also changing. Changes in family life of children directly affect their relations with peer groups and the school. Social relations, which play an active role in the socialization process depending on certain rules, have been disrupted and the lifestyles have been significantly diversified.

The impact of the family on the socialization of the child is gradually decreasing. Child continues his/her socialization in peer groups, school, leisure places and mass media (Internet, TV, Newspaper, Magazine). While the socialization effects of their families are decreasing, the influences of the Internet and child's peers are increasing today. Therefore, socialization of children have been influenced more by external factors.

These factors, which are effective in the socialization of children, are also effective in developed, developing and less developed countries. The severity of the impact may vary according to the environment and the level of development of the countries. Sometimes children may experience conflicts between the roles, they learned in their family status and they learned in the process of non-family social-

ization. The rapid population growth which affected the change of social structure, homelessness, insufficiency of aid institutions, poverty, unemployment, increasing shantytowns in cities, increasing broken families and domestic violence and the inadequacies in the education system are the negative factors affecting the socialization of the child. These negative environmental conditions affect the child's tendency to crime.

Nowadays, all children are at increased risk of being deviated no matter from which social background, region and gender they are. This risk arises due to the social environment in which the child is located and the multiplicity of models that are effective in his/her socialization process and have deviant behaviors. Therefore, the possibility of negative behaviors among children is increasing.

The aim of this study is to understand the phenomenon of juvenile delinquency in our country and the social causes leading to this phenomenon in Antalya in a sociological context. The field data of the study consisted of children who were brought to the Children's Branch Directorate under the Antalya Provincial Security Directorate in the province of Antalya between July-December 2003. According to the data obtained for the study, almost half of the children who were involved in the crime in Antalya (41%) were the children of the family who experienced a physical environment change due to internal migration. The rate of offender models in the family and among the relatives of children was considerable (35%). 34% of the respondents have previously committed a criminal act or have faced criminal charges.

Juvenile delinquency is a social problem that has many causes. The first of these, and most importantly, is the loss of the functionality of the family day by day because the family institution loses something from its institutional characteristics.

After the child is born, the families and their relatives, who are the primary socialization environment, are extremely effective in the child's personality development. Parents who do not have adequate education would not be able to provide proper guidance to their children. Economic failure of family usually develops in parallel with the low level of education. Educational institutions constitute the secondary socialization environment of children. When the child is in the wrong peer environment at school, the institution would be the place where the criminal behavior is learned instead of the predetermined correct behavior change and the educational institutions lose their functionality because they cannot fulfill the responsibility towards the society. Later, the child leaves school and his/her education remains incomplete.

There is not much research on the negative aspects of migration in our country. There is no serious state policy. Antalya is one of the provinces that receive migration significantly. The migration that occurred without adequate infrastructure, revealed the shanty neighborhoods. Slums, show neither the characteristics of the migrated place nor the characteristics of the city. For this reason, the child acts as a criminal by experiencing a social conflict depending on the social environment.

Taking into account the increasing number of people along with urbanization, it is necessary to fight against diversified crimes by making long-term programs before crime, not after crime. Because juvenile delinquency, which is one of the most important social problems of our day, is a rapidly growing problem in our country as it is in the world.